

Představení s loutkou, tak jako každé divadelní představení, je umění pomíjivé: žije jen v okamžiku, kdy se hraje. O to více a důkladněji je třeba o loutkářském umění shromažďovat dostupné materiály, záznamy, dnes už i videozáznamy. To, co může být zachováno, je loutka. Nevypovídá sice mnoho o kvalitě inscenace, ale je (alespoň většinou) uměleckým dílem sama o sobě. Je schopna zaujmout svým výrazem, může být dokladem nejruznějších loutkářských technologií, jednotlivých národních loutkářských kultur, rukopisů výtvarných tvůrců, řezbářů... Pohled na ni nám může zprostředkovat emotivní zážitek. Pro tohle všechno bylo založeno Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi. Proto shromažďuje a zpracovává dokumenty týkající se vývoje českého a v rámci svých možností i světového loutkářství. Proto vystavuje loutky nejen ve svých prostorách v Chrudimi, ale i jinde v tuzemsku i v zahraničí.

MUZEUM LOUČKÁŘSKÝCH KULTUR V CHRUDIMI bylo otevřeno 2. července 1972. Základem jeho sbírek se stala soukromá sbírka prof. PhDr. Jana Malíka (1904-1980), neúnavného organizátora loutkářského života, praktika i teoretika, historika, pedagoga a sběratele. Pomohl také zorganizovat, aby jednotlivá národní centra mezinárodní loutkářské organizace UNIMA darovala muzeu loutky ze svých zemí. Za čtyřicet let existence muzea se pak tyto sbírky značně rozrostly a jsou stále doplňovány. Dnes vlastní muzeum zhruba 45.500 sbírkových předmětů, z toho více než 8.500 loutek z celého světa. Dále také scénické návrhy a makety, kulisy, výtvarná díla s loutkářskou tematikou, plakáty a programy, fotografie, zvukové záznamy a videozáznamy, tiskoviny, rukopisy a další archiválie. Podstatnou částí muzejní sbírky je také odborná knihovna s literaturou věnovanou loutkářské problematice.

Prvním a zpočátku jediným sídlem Muzea loutkářských kultur v Chrudimi se stal nádherný třípatrový renesanční dům čp. 74 zvaný Mydlářovský. Dal jej postavit chrudimský měšťan Matěj Mydlář v letech 1573-1576 a nedlouho po dokončení stavby jej přenechal svému nejstaršímu synu Danielovi. Ten přistavěl pro dům charakteristické minaretové dvojvěží. Marie Kozlanská, poslední majitelka domu, dům v roce 1952 odkázala obci. Nedlouho po svém otevření získalo muzeum i sousední původně gotický dům čp. 73 a v roce 1990 i dům sousedící s Mydlářovským domem z druhé strany. Výtah, vybudovaný koncem roku 2009, umožnil bezbariérový vstup do muzea. Dnes tyto domy slouží muzeu - jsou v nich jeho stálé expozice i každoročně obměňované výstavy v muzejní galerii a je zde i herna s loutkami, která vznikla jako kompenzace požadavku (byť často marného), aby návštěvníci na cenné muzejní exponáty nesahali. Herna vznikla ve spolupráci se studenty scénografie Katedry alternativního a loutkového divadla DAMU v Praze. Scénu - jeviště pro marionety a maňásky - připravil Jan Zich, loutky jeho žena Bára Zichová.

ŠKRHOLA, výška 61 cm
Loutka lidového řezbáře Karla Kroba z Kladna pro loutkářský soubor Zvoneček z Prahy, kostýmy M. Písařová, 1969-1973

NA TITULU:
KASPÁREK, výška 52cm
Loutka ze souboru Tomáše Dubského z roku 1917. Hrál s ní až do své smrti v roce 1965. Loutku vyrobil řezbář Šlajer.

VLEVO
HLAVIČKA MARIONETY
Loutka řezbáře Jindřicha Adámka z Dobrušky, který působil od konce 19. století do 50. let 20. století. Loutka pochází údajně z konce 19. století.

Info
tel. 494 534 015
www.moh.cz, galerie@moh.cz
Výstava potrvá do neděle 19. června 2011
Otevřeno denně mimo pondělí
9 - 13 a 14 - 17 hodin

Orlická galerie

MUZEUM A GALERIE ORLICKÝCH HOR
V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU

TVŮRCI ČESKÉHO
LOUČKOVÉHO
DIVADLA

Putovní výstava
Muzea
loutkářských kultur
v Chrudimi

II. patro Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou
29. dubna – 19. června 2011

si Vás dovoluje pozvat
do

Orlické galerie

na zahájení výstavy

TVŮRCI ČESKÉHO LOUTKOVÉHO DIVADLA

Výstava ze sbírek Muzea loutkářských kultur v Chrudimi

které se koná
v pátek 29. dubna 2011 v 17 hodin

Výstavu uvede
Ing. Hana Studničková, kurátorka výstavy,
pracovnice Muzea loutkářských kultur
v Chrudimi

V hudebním programu vystoupí
Saxofonové kvarteto F. I. Tůmy
z Kostelce nad Orlicí

DVA ČERTI Z INSCENACE
HOPAJDA A PEKELNÁ KAŠE
Josef Henke
podle Josefa Štefana Kubína
Režie: Josef Henke, výprava: Karel Hejman
Ústřední loutkové divadlo Praha, premiéra 1982

ČESKÉ LOUTKOVÉ DIVADLO historie a současnost

Novověké loutkové divadlo, hrané převážně marionetami, se v českých zemích datuje asi od poloviny 17. století. Přivázejí je sem kočovné společnosti anglické, italské a německé. V polovině 18. století se začínají objevovat domácí loutkáři s představeními v české řeči. Tato představení se stala jedinou formou divadla na českém a moravském venkově. Budila smysl pro krásu českého jazyka, šířila českou řeč, národní uvědomění a zájem o historii, seznamovala obecnost s hrami domácího i světového repertoáru, neboť byla nápodobou činoherního divadla. Význam této činnosti, kterou řada českých lidových loutkářů a loutkářských rodů vykonávala, se spojil v legendu o jednom z nich, Matěji Kopeckém (1775 - 1847), který bývá nazýván patriarchou českého loutkového divadla. S lidovými kočovnými loutkáři jsme se mohli setkávat až do 60. let 20. století, i když těžiště loutkářské tvorby se mezitím přesunulo jinam.

Popularita loutkového divadla vedla v 2. polovině 19. století nejen k zájmu o tradiční marionetáře, ale i k aktivnímu amatérskému pěstování loutkového (převážně marionetového) divadla. Tehdy se začal vytrácet jeho význam jako specifické formy lidového divadla, stále více se obracelo k dětskému divákovi a bylo využito k výchovným cílům. Postupně se šířila rodinná loutková divadélka, pro něž se sériově vyráběly dekorace a loutky, rozvíjelo se loutkové divadlo provozované v rámci nejrůznějších spolků. Obě tyto sféry zaznamenaly především mezi oběma světovými válkami obrovský kvantitativní rozvoj. Mezi tím se vyskytlo několik divadel s vyššími uměleckými ambicemi (Loutkové divadlo feriálních osad v Plzni, Loutkové divadlo Umělecké výchovy na Královských Vinohradech, Umělecká loutková scéna v Praze, Říše loutek v Praze, Loutková scéna Sokola Libeň a j.). Už v roce 1912 začal vycházet nejstarší odborný loutkářský časopis na světě Český loutkář (později Loutkář). V roce 1929 byla v Praze založena mezinárodní loutkářská organizace UNIMA, existující dodnes. Od roku 1930 začalo na profesionálním základě pracovat Divadlo Spejbla a Hurvínka, které po válce přesídlilo z Plzně do Prahy.

Od roku 1949 pak začala postupně vznikat síť profesionálních loutkových divadel dotovaných státem. (V současné době jich v českých zemích působí deset.) Po násilné likvidaci spolků koncem 40. a začátkem 50. let zanikla i řada loutkářských souborů. Některé přešly pod nové zřizovatele (závodní a kulturní kluby ROH, osvětové besedy apod.) a vznikaly i soubory nové. A vznikají vlastně stále, právě tak jako jiné po několika letech činnosti zase zanikají. Dnes už je řada z nich opět samostatnými spolky. Zatímco část souborů zůstala věrná tradicím a stále se věnuje tradičnímu marionetovému divadlu, druhá část se od 2. poloviny 20. století začala snažit - tak jako divadla profesionální - o využití nejrůznějších druhů loutek. Postupně docházelo ke zvyšování kvality inscenační práce řady souborů a objevily se úspěšné pokusy o tvořivější přístupy k loutkovému divadlu. To ostatně platí i pro divadla profesionální, právě tak jako společné dlouholeté snahy o rehabilitaci loutkového divadla jako svěbytného umění i pro dospělé diváky.

I v době, v níž se začátkem 90. let 20. století hovořilo o krizi divadla a problémech s návštěvností, loutková divadla profesionální, amatérská i nezávislé skupiny měly a mají diváků stále dost. Je to nesporný důkaz nejen potřebnosti jejich práce pro děti, ale i přitažlivosti tohoto druhu divadelního umění vůbec.

KREJČÍK V CILINDRU, výška 73 cm. Loutka z fondu lidového loutkáře Karla Nováka, který od roku 1913 spolu se svou rodinou tvořil jádro Loutkového divadla feriálních osad v Plzni. Loutky pochází pravděpodobně ještě z fondu J. N. Laštovky (konec 19. století), jehož divadlo Karel Novák zdědil.

